

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

V. De Extrema Vnctione & Ordine & Matrimonio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

Deus sanctæ tristitiæ ponitur *Vindicta*, seu assumpta sponte, seu iniuncta: & ea est Satisfactio ipsa.

3. Scripturæ de meritis vitæ æternæ huc faciunt. Vt Matt. 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem, sc. denarium*, id est, vitam æternam. De hac 2. Tim. 4. *Reposita est mihi corona iustitiæ. &c.* At hæc laborum est merces.

4. *Isa. 1.* Deus promittit perfectam remissionem ijs, qui se & lauerint, & excrucerint operibus misericordiæ. Clare Prou. 16. *Misericordiâ & veritate redimetur iniquitas*: Redemptio autem est Satisfactio.

V. DE EXTREMA VNCTIONE, ORDINE & Matrimonio.

QVÆSTIO XLI.

An Extrema Vnctio sit vere & proprie dictum Sacramentum?

LXII. ANTICHRISTIANISMVS.

L V THERVS: Ritus est; non Sacramentum. CALVINO & Lutheranis cum Waldensibus, Wiclefistis. &c. non est Sacramentum, sed ridiculum vnguentum.

CHRISTVS. I. Vnctio infirmorū verè est Sacramentum, à Me institutum; quia ab S. Iacobo promulgatum intrepide, & indubiè, ex certa scientia sua Institutionis meæ. Alioquin temeritatis excusari non posset, qui a deo mandaret vsurpari ad modum ritumque cæterorum Sacramentorum id, quod à me, vt Sacramentum ritè institutum, non accepisset.

II. Ecce omnia in Vnctione ea ad sunt, quæ sacramenti sunt. *Infirmatur quis in vobis, probabiliter ad mortem? Inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, Vngentes eum oleo, in nomine Domini*, benedicto: Ecce Ritus, seu signum externum ac perennaturum: Idque rei Sacra: nam *Et oratio fidei*, id est Verbum sacramentale cum oleo, *SALVABIT infirmum* per collatam gratiam. Nam *Si in peccatis sit, remittentur ei*, infallibiliter ex opere operato. Ecce promissionem absolutam ac certam; quæ necessario præsupponit Institutionem: Porro per accidens, (si Deo sic visum) & *alleuiabit eum Dominus*, tum mœrore pressum animū, seu pusillanimitate deiectum; tum & subinde corporis morbum mitigabit. Atque id signum Institutum est Noui Testamenti solius; est perpetuum, non breue, sed quamdiu infirmi erunt: Est rei sacra, Remissionis peccatorum, Salutisque conferendæ per applicationem Vnctionis.

III. Ille curandi ritus est vere Sacramentalis; & non miraculi instar. Nam miraculum non definit certos corporis defectus; sed indifferens est ad omnes, ad cæcitatem, claud. surd. lepram, &c. At hic *Infirmatur quis*, decumbens ad mortem quasi.

2. *Inducat presbyteros*: at donum miraculorum non est proprium vnus ordinis hominum.

3. Nec in his est vllius præscriptio materiæ: at hic est olei.

4. Nec ijs additur infallibilis promissio; vt hic, *Et oratio fidei. &c.*

5. Nec ijs remittuntur peccata:

6. Nec eadem pertinent ad omnes;

vt cæ,

vt ea, quæ ibidem Iacobus præscribit.

IV. Qua Vnctioe miraculi sanabât varios Apostoli; *Mar. 6.* ea fuit dissimilis ab hac Sacramentali. Nã ea Marci dabatur surdis, cœcis, claudis: ab nō Sacerdotibus: ad solam corporis sanationem: Quibusuis, etiam infidelibus. Sacramentalis tamen Vnctio est rectè per illam miraculosa in sinuata seu adumbrata.

QVÆSTIO XLII.

An sit vere & proprie dictum Sacramentum
ORDINIS?

EXIII. ANTICHRISTIANISMVS.

LVTHERVS cum suis negat.

CALVINVS cum Melanch. & Calvinistis ait. Vide *Luthero. cal. p. 3. q. 105.*

CHRISTVS. I. Ego, sicut Ministros ad prædicandum *misi sic, vt misit me Pater meus*; Misi ad docendum & baptizandum: ad peccatores vocandos, & soluendos. &c. Sic & Sacerdotes inaugurauit: *Hoc facite*: quo Apostolos ab LXXII. ceteris Discipulis distinxit Ordine sacratione Sacerdotij.

II. 1. Apostoli datam sibi gratiam grauius resuscitarunt per Manuum Impositionem: Vt, *Act. 6.* ordinarunt Diaconos: *Act. 13.* Episcopos Paulum & Barnabam. *Act. 14.* Cum constituissent eos Presbyteros; *χαιροτονισαντες*, id est, *1. Tim. 4.* Cum impositione manuum Presbyterij. Et illa est Signum externum.

2. iam Gratia promissio constat, 1.

Tim. 4. Noli negligere gratiam, qua est. &c.
2. *Tim. 1.* Admonete, vt resuscites gratiam.

3. Mandatum quoque liquet, *Act. 13.* Segregate mihi Paulum & Bar. *Act. 20.* Vos Spiritus S. posuit Episcopos. *Eph. 4.* Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores & Doctores.

III. 1. Impositio illa manuum fiebat ad Ordinandum; non ad Orandum. Quia *1. Tim. 4.* nulla est mentio orationis. *Act. 6.* aperta fit distinctio: Cum Orassent, primum, deinde Imposuerunt eis manus. *Act. 13.* Ieiunantes, & Orantes, Impo- nentesque illis manus, dimiserunt eos. Ad hæc illud, *1. Tim. 5.* Nemini cito manus im- posueris, nullius orationis memine- rit.

Et esto: Fuerit iuncta Chirotonizæ semper oratio; nunquam vlla fit Ordinatio sine Oratione: cum verba Sacramentalia, seu Forma, sit Oratio: Vnde *Mystica preces* dicuntur.

2. Deinde quoad *promissum gratia*, diuersus est finis Sacramentorum à me institutorum: Alia enim sunt ad peccatum per se delendum; alia ad gratiam conferendum per te, & certam aliquam; licet, si quod inuenerint peccatum, id deleat. Talis est Ordinatio, Eucharistia, &c.

3. Mandatum Ordinationis per chirotoniam scriptum non est in Euangelio, vt à me datum: dedisse me tamen arguit indubitata vsurpatio Apostolica, vt rei à me Notoriè instituta; quippe quæ ab alio, nisi à me solo, manare queat. Nam *gratiam & gloriam dat Dominus* (o-

lus mediata, vel immediate. Gratia vero me alligasse ad chirotoniam fat constat: quod est Sacramentum instituisse.

QVÆSTIO XLIII.

An Matrimonium sit vere & proprie dictum Sacramentum?

LXIV. ANTICHRISTIANISMVS.

HÆRETICI Veteres, vt Gnost. Manich. &c. negabant Matrimonium, quia contractus est civilis, esse bonum, vt à bono Deo, proinde nec Sacramentum.

LVTHERANI & CALVINIANI aiunt esse bonum à Deo; sed esse Sacramentum negant.

CHRISTVS. I. Matrimonium, quatenus in lege naturæ à Deo institutum fuit, bonum est. Quia, Gen. 2. *Non est bonum hominem esse solum: faciamus illi adiutorium ad prolificandum*, ait S. Aug. nam alijs in rebus melius viri à viris adiuuantur.

2. Dei instinctus Spiritu dixit Adam: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem cum dilectione naturali; & adheret uxori suæ, cum dilectione Sacramentali*: Sicque prophetizauit.

3. Et Ego, Mat. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Deus enim bene omnia fecit. Ideo, Ioan. 2. nuptias cohonestauit mea & Præsentia, & miraculi operatione.

4. Vnde, 1. Cor. 7. *Si nupserit virgo, non peccat*. Hocque amplius; *Qui matrimonio iungit virginem suam, benefacit*. Ideo 1. Tim. 4. hæreticos fore ait, *prohibentes nubere*. Et c. 5. *Volo ego inuires nubere, filios procreare, matres esse*. Hinc, Heb. 11. *Honorabile connubium*. Huc ijt omnis retrò Ecclesia Dei, ibitque.

II. Matrimonium Ego esse iussi Sacramentum.

1. Ego id Institui: quia Apostolus Institutum prædicauit.

2. De nomine, vt *Sacramentum*:

3. De Re, vt cum Promissione gratia iunctum.

1. *Sacramentum* appellat; Non solum generatim, vt rem mysteriosam; sicut illius vocis vsus est creber in Scriptura, Tob. 12. Dan. 2. Col. 1. 2. Tim. 3. Apoc. 1. & 17. Eph. 1. & 3. quibus in locis non est sermo de propriè dicto & speciali Sacramento: Sed vere & propriè est Sacramentum; Non in coniunctione Mei cum Ecclesia; sed Viri cum fœmina coniugio, significante tum mysticam vnionem mei cum Ecclesia; in charitate, per fidem; tum Rem sacram gratia nubentibus in Domino collatæ ad dilectionem & vinculum insolubile; sicut mea vnio cum Ecclesia eam dicit, seruat, beat Et *Sacr. Hoc*, in viris & fœminis, *magnum est* & propriè Sacramentum, quia significans vnionem Christi cum Ecclesia, quæ & sanctificans viros & fœminas. De *Hoc* omnis sermo est Apostoli capite toto.

III. PROMISSIONEM Gratia vnâ cum Institutione prædicauit, & commendauit; quæ est Charitas; *Dico autem in Christo & Ecclesia*, quasi dicat, nō quoad coniunctionem meam cum Ecclesia in Conformitate naturæ: sed in Charitate gratia, sanctificatis vnitos, *magnum est Sacr.* Et propter hoc Donum gratia Sacramentalis *relinquet homo patrem & matrem*, queis iungitur amore naturali; nam fortiore, sacratione vinculo *adheret uxori suæ*, efficiente id Sacramento.

Vnde

Vnde ait 1. Tim. 2. *Saluabitur per filiorum generationem*, id est, in hac, vt medio; non vt per causam. Proinde monet 1. Thes. 4. *Sciat unusquisque Vas suum possidere in sanctificatione*. Et sic, 1. Tim. 2. *Vnusquisque Domum suam habet ex Deo*. Nam tale Honorabile coniugiū est quasi Domus Dei.

Iam sic qui que statuat: Paulus promulgauit Matrimonium vt verum Sacramentum, signum externum gratiæ internæ: ergo accepit à me Christo Institutum cum certitudine infallibili gratiæ conferendæ. Nam cum *Gratiam & gloriam dei Dominus* solus: Paulus dare, vel instituere vt daretur nequirit citra Sacrilegā temeritatem. Quod autem Institutio specialiter scripta non sit, sicut plurium Sacramentorum etiam aliorum; causa est, quia iussi, *Prædicate Euangeliū* non, *Scribite*, Sicq; prædicatū est.

QVÆSTIO XLIV.

Polygamia an Christianis sit licita?

LXV. ANTICHRISTIANISMVS.

KEMNITVS assingit Nobis, quod, vt Montani, prohibeamus polygamiam successiuam, seu nuptias secundas, terras &c.

LVTHERVS diserte docet polygamiam plurium simul vxorum, vt licitam, relinqui cuique liberam: exemplo patriarcharum.

CHRISTVS. I. Colūba mea Sponsa Ecclesia semper sensit & docuit iuxta illud, 1. Cor. 7. *Si dormierit vir eius, cui vult, nubat, tantum in Domino*: quotuscunque vir ille fuerit. Quin optima cohortatio Apostoli est, 1. Tim. 5. *Viduas iuniores volo nubere, secundū, tertium, &c.*

II. Polygamiam plurium simul vxorum ego abrogauī; & Mat. 19. matrimonium reuocaui ad primam Institutionē. Percuntātibus, an liceat dare libellum repudij, negaui, Instantibus, Moysen

permisisse, dixi: *Ad turpē in cordis vestri permisit: Ab initio autem non eras sic*. Monogamiam verò vnus cum vna institutam abs Deo, istis ostendi.

1. *Masculum & feminam feci eos: Adhaerebit vxori suæ: Erunt duo, non tres, &c. in carne vna.*

2. *Itaque iam non sunt duo, sed vna caro:* at in pluralitate vxorum essent multæ carnes; quæ diuisio est, non vnio.

3. Et Si vni plures esse voluissēmus, ei adiutoria, non adiutorium, fecissemus initio.

4. Ego ipse, Mat. 5. & 19. Mar. 10. Luc. 16. declarauī eum, qui dimissa vxore aliam duxerit, in cæcharis eò sc. quod prior licitè dimitti nequibat: Esto, fiat coram hominibus; non tamen corā Deo. Quod si dimissa sit adhuc vxor; magis illa quæ nunquam dimissa fuit.

5. Prouidē Paulus semper de vxore loquitur in singulari 1. Cor. 7. *Vnusquisque vxorem suam habeat. Et, Alligatus es vxori: Noli querere solutionem.* Clarè Ro. 3. *Viuentē viro, vocabitur adultera, si fuerit cum altero viro.* 1. Cor. 7. *Iis, qui Matrimoniū iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam; aut viro suo reconciliari.* Quare vnus vni, vnaq; vni inhæreat.

QVÆSTIO XLV.

An factō Diuortio ob fornicationem fiat & Vinculi solutio?

LXVI. ANTICHRISTIANISMVS.

LVTHERRANI & CALVINIANI solutionem & thori & Vinculi ob fornicationē, aut infidelitatem fieri:

LVTHERRANI quidam ob alias etiam culpas quascunq; solui volūt. Vide *Luthero-c. p. 3. q. 113.*

CHRISTVS. I. Ego sic statuo, Mat. 5.

N

Omnia

Omnis, qui dimiserit uxorem suam; (quod non licet; excepta fornicationis causa) facit eam mœchari, ob permanens Vinculum, si dimissa ducatur ab alio; quod nefas. Nā & qui dimissam duxerit, mœchatur ob idem dimissę vinculum perstans. Ni ita foret, fornicarię dimissa liceret nubere ob solutum cum thoro vinculum; foretque melior conditio reę, quam in fontis.

2. Disertę Mar. 10. *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et, si uxor dimiserit virum suum, & alteri nupserit, mœchatur. Sic & Lu. 16. Itaq; manet vinculum. Ac licet exceptio Matthęi, nisi in causa forn. apud Marcum & Lucam subaudiri possit; non tamę necessario debet. Quia alioquin hi non scripsissent absolutę verum. Et Marcus Romę anno 45. non scripsit, vt Matt. scripto anno 41. aliquid adderet; sed vt memoriale Petrinę prędicationis daret Romanis: teste Ire. Euse. Hier. Et Lucas scripsit gętibus, quę Paulus prędicarat; ad quos Mat & Mar. Euangelia non peruenierant; sed pseudo Matthęus ingerebatur. Neque ambigendum ait Sanctus Augustin. de eo, quod Euangelistę dicunt; sed de eo, quod non dicunt: Non dicunt autem, Non omnis, qui dimittit uxorem, & aliam ducit, mœchatur: Sed qui dimittit iniuste, mœchatur, id est, facit mœchari; & qui dimittit iuste: ob forn. & aliam ducit, mœchatur: Et qui dimissam iuste, vel iniuste ducit, mœchatur. Hęc Euangelistarũ cõcordia est.*

3. Concordat & Paulus, Rom. 7. *Mulier viuentę viro alligata est Legi: igitur viuentę viro vsabitur adultera, si fuerit cum alio viro. Sic & 1. Cor. 7. Hac verba, ait Aug. 1. 2. de adu. t. c. 4. toties inculcata, sunt*

vera, vna, fina, plana, vt neutri, seu fontis, seu in fontis, ad alias transire liceat nuptias, altero viuentę compare dimisso.

SUMMA BREVIS. I. Solubile est Matrimonium Infidelium, quoad vinculu etiam; si alter fideli cohabitare nolit sine Creatoris iniuria. 1. Cor. 7. *Si infidelis discesserit, discedat. Neque id homo separatur, Sed Deus; cuius interpres Apollolus. Cui Infideles dicuntur non baptizati: in quibus matr. non est Sacramentum, sed contractus solum ciuilib; ideoque hominibus solubilis. Ego verõ Mat. 19. Qui dimiserit uxorem. &c. de Fide loquor matrimonio: Distinguit Apollolus, 1. Cor. 7. Fidelibus, Pręcipio non ego, sed Dominus. &c. Deinde cateris, scilicet infidelibus, ego dico, Si. &c.*

II. Matrimonium Consummatum Fidelium solui potest; sed quoad thorum, seu colhabitationem tantum; non quoad Vinculum.

1. CAUSA, Consensus mutus, ob altiore Statum acquirendum Religionis. Matth. 19. *Omnis, qui reliquerit patrem aut matrem aut uxorem. &c.*

2. CAUSA, Sine consensu, ob Crimen vel adulterij, Mat. 5. *Ve i hæresis Tit. 3. Hæreticum hominem post vnã & alteram correctionem deuota. Vniuersis Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, & uxorem. &c.*

3. CAUSA, Peccati periculum: Mat. 18. *Si oculus tuus scandalizat te, proice ab eo. &c. Ita & Hieron. In casu adulterij & coniugii parius vtrique, 1. Cor. 7. Pręcipio non ego, sed Dominus, Uxorem à viro non discedere; & vir uxore non dimittat, sc. ob iniustã causã: Quod si discesserit, &c. ob iustã causã; manet in nuptiam. Non tamen discedat*

cedant, si adulterium fuerit coactum: Si adulter vterque sit: Si post adulterium se in s. uerit. Si alter alteri fuerit autor.

QVÆSTIO XLVI.

Num quæ sint Impedimenta matrim. Dirimentia?

LXVII. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERANI Sponsalia dirimunt post ea contractum cum alio matrimonium: Nec votum factum impedit contrahendum; nec dirimit contractum matrimonium.

CHRISTVS. Vouere liberum est, ac licitum; at votum factum seruatum est necessarium: Eccl. 5. Deut. 23. *Si quid uouisti Deo, ne moreris reddere:* Reddi autem Deo nequit votum castitatis cum matrimoniali debito; estque, quam hoc, sanctius magisque debitum. Quocirca id dirimit subsecutum matrimonium. Nam, Luc. 9. *Nemo mitens manum ad aratrum Continentiæ uotiuæ, & respiciens retrò ad matrimonium, aptus est regno Di.* Quales eæ, de quibus, 1. Tim. 5. *Cum luxuriat & fuerit in Christo, nubere uolunt, habentes damnationem; quia primam Fidem irritam faciunt.* Vide supra p. 2. q. 46. Et in *Luthero-c. p. 2. q. 60. & p. 3. q. 116.*

LXVIII. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERVS: Male statuitur impedimentum dirimens esse Adulterium; homicidium, auudue crimen; contra exem. illam Dauidis.

CHRISTVS. Dirimit crimen; Si uerbi gratia adulter adulteræ uirum oc-

ciderit; Aur cum ea contrahat de futuro, Seu presenti: Vt iuste mea statuit potest. Dauidis tamen cum Bethzabæa coniugium ratum fuit: tum quod nulla tunc lex prohiberet Ecclesiæ; tunc quod adultera non consensisset in homicidium.

LXIX. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERVS. Nulla infidelitas, etiam non baptizati, impedit. aut dirimit matrimonium.

CHRISTVS. At, Deut. 7. Deus lege Iudiciali quidem; sed etiam Morali, ideoque omnibus communi iustis, sancit, ne cum infidelibus contrahatur: *Quia seducet filium tuum, ne sequatur me; sed magis seruiat dñs alienis:* Quæ causa moralis est. Item repetitur 3. Reg. 11. *Quia certissime auertent corda uestra, ut sequamini Deos alienos*

2. Præceptum est, 1. Cor. 7. *Cui uult nubat; tantum in Domino.* In quo S. interpretes rectè docent, vetari connubia fidelium cum infidelibus; queis pars nulla in Domino.

3. Simile istud: 2. Cor. 6. *Nolite iugum coniugale ducere cum infidelibus.* Hoc ueritum; at non irritum reddit.

II. Matrim. fidelis cum non baptizato est irritum; Non iure diuino, naturali, uel Ecclesiæ; Sed more Christiano laudabiliter obseruato: contra quam Patriarchæ, & Iudæi uisitarunt. Iam enim Matrimonium cum sit Sacramentum, incapaci non communicari: capacem uerò reddit baptismus.

F I N I S.

ANTICHRISTI MYSTERIOMACHI LVTHE-
RO-CALVINIANI.

DEO, Deiparæ, Diuisque Laus & Gloria Amen.

N 2

COP.

